ข่าวประชาสัมพันธ์
Written by kosoi8
Wednesday, 29 October 2008 14:49 - Last Updated Wednesday, 29 October 2008 19:53
การทนต่อความลำบาก
โดย....สุชีพ
ปุญญานุภาพ“บางคนเข้าใจว่าพระพุทธศาสนาสอนให้อ่อนแอเกียจคร้านแต่เรื่องนี้กลับแ
สดงให้เห็นว่า
พระพุทธศาสนาสอนให้เข้มแข็งอดทนไม่เป็นคนอ่อนแอถ้าปฏิบัติตามได้จะเกิดประโยชน์อ
ย่างไร?มีพระพุทธภาษิตบทหนึ่งแปลเป็นไทยว่า “ผู้ใดในยามลำบาก
อดทนต่อความลำบากได้ ไม่หลีกเลี่ยงความลำบาก ผู้นั้นเป็นคนมีปัญญา
ย่อมได้รับความสุขอันเกิดแต่การประกอบ ซึ่งเป็นที่สุดแห่งความลำบาก”
ดังนี้ใจความในพระพุทธภาษิตนี้ แบ่งออกเป็น ส่วนเหตุ กับ ส่วนผล
ข้อที่สอนให้รู้จักอดทนต่อความลำบาก และรู้จัก แก้ไขฝ่าฟันความลำบากนั้น ๆ
ไม่หลีกเลี่ยง จัดเป็นส่วนเหตุ ข้อที่แสดงว่าเมื่อทำได้เช่นนั้นแล้ว
ย่อมได้รับความสุขอันเป็นที่สุดแห่งความลำบาก จัดเป็นส่วนผลมีคนเป็นอันมาก
อยากประสบผลโดยไม่ใส่ใจประกอบเหตุ เช่นอยากพ้นความลำบากด้วยการบ่น
หรือนั่งนอนคอยให้ความลำบากนั้น ๆ หมดไปเองไม่คิดแก้ไขบ้าง หรือบางคนคิดแก้ไข
แต่พอใจจะแก้ด้วยวิธีที่ง่าย และสะดวกสบายเช่น
บนบานอ้อนวอนให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยปัดเป่าให้พ้นความลำบากนั้นเป็นต้นบ้างการไ
ม่คิดแก้ไขเฝ้าแต่บ่นจะให้ความลำบากสิ้นไปเอง หรือการคิดแก้ไข
แต่แก้ไม่ถูกแก่เหตุดังกล่าวมานี้ หาได้สำเร็จประโยชน์ไม่
พระพุทธศาสนาถือเหตุผลเป็นสำคัญเมื่อวางหลักธรรมสำหรับประชุมชนจะฟังทำความเข้าใ
จ และปฏิบัติ จึงสั่งสอนไปในเหตุผลให้บุคคลละทิ้งนิสัยมักง่าย และงมงาย
ความต้องการให้ความลำบาก หรือสิ่งที่ไม่ประสงค์นั้น ๆ สิ้นไปโดยอยู่เฉย ๆ ไม่แกไข
หรือแก้ไขด้วยการอ้อนวอนบ่นว่าเป็นต้น
จัดเข้าในลักษณะงมงายเห็นแก่ง่ายเป็นประมาณความลำบากนั้น
บางทีถ้ารู้จักแก้ไขก็แก้ได้โดยง่าย ข้อสำคัญอยู่ที่แก้ให้ถูกเหตุ
คนบางคนไม่เพ่งเล็งเหตุผล เกรงแต่จะเสียในทางมักง่าย ถ้าต้องการพ้นจากความลำบาก
หรือ ทำความลำบากให้สิ้นไป ก็ลงมือแก้ไขในทางที่ยากเข้าไว้ เช่นทรมานตน
มีอดอาหาร ย่างตัวเองที่หลุมถ่านเพลิงเป็นต้น ด้วยคิดว่า
เพราะการทำตนให้ลำบากนี้ เทวดาจะประทานพรให้พ้นความลำบากบ้าง
เดชแห่งตบะจะช่วยได้บ้าง
ความสนใจแต่จะแก้ไขในทางที่ยากเข้าไว้โดยไม่พิจารณาแก้ให้ถูกเหตุเช่นนี้
จัดเข้าในลักษณะงมงายความมักง่าย และงมงายดังกล่าวมานี้
ไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ผู้ดำเนินชีวิตในโลก
ทั้งไม่ใช่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงควรพิจารณาในลำดับต่อไปว่า
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น
วางแนวคิดและแนวปฏิบัติไว้อย่างไรพระอัสสชิเถระเจ้าเมื่อแสดงธรรมแก่พระสารีบุตร
 1 / 4

ข่าวประชาสัมพันธ์
Written by kosoi8
Wednesday, 29 October 2008 14:49 - Last Updated Wednesday, 29 October 2008 19:53
 ได้ประมวลหัวใจของพุทธศาสนามาแสดงโดยย่อว่า “ธรรมใดเกิดแต่เหตุ
พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมนั้นกับทั้งความดับแห่งธรรมนั้น”   ซึ่งถอดใจความได้ว่า
พระศาสดาตรัสสอนให้รู้จักเหตุและผล เมื่อเห็นผลแล้วให้รู้จักค้นหาต้นเหตุ
และถ้าจะแก้ไขมิให้เกิดผลหรือให้ผลทวีขึ้น จะต้องประกอบเหตุให้ถูกทาง
เหมือนแก้เชือกก็ต้องแก้ให้ถูกปม ถ้าไปหลงแก้ที่อื่น หรือขมวดให้เกิดปมยิ่งขึ้น
ก็ไม่สำเร็จประโยชน์ฉะนั้นตามหัวข้อที่ยกขึ้นกล่าวในเบื้องต้นนี้
ท่านแสดงเหตุคือความรู้จักอดทนต่อความลำบาก และรู้จักแก้ไข
ไม่หลีกเลี่ยงความลำบากนั้นว่า ทำให้ได้รับผลคือความสุขเกิดแต่การประกอบ
อันเป็นที่สุดแห่งความลำบาก เฉพาะคำว่า สุข อันเป็นผลที่พึงได้จากเหตุข้างต้น
ท่านจำกัดความว่าหมายถึงสุขเกิดแต่การประกอบ ที่เรียกว่า   โยคสุข ดังนี้
จึงเป็นอันแน่ใจได้อย่างหนึ่งว่า
ความนั้นบุคคลอาจประกอบกระทำให้เกิดมีขึ้นได้ตามต้องการ ข้อสำคัญ
อยู่ที่การประกอบเหตุสุขให้ถูกเท่นั้น
เมื่อเทียบดูถึงความสุขที่จะเกิดขึ้นนี้แล้ว ก็จะเห็นว่าต่างกันมาก
ข้อนี้มีทางเทียบให้เห็นโดยอเนกประการ เช่น ถ้ามนุษย์ไม่รู้จักสร้างบ้านเรือน
เครื่องนุ่งห่มขึ้นเลย
คอยแต่จะอาศัยสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมนุษย์ก็ต้องอยู่ตามถ้ำ ตามโคนไม้
และมีใบไม้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งในที่สุดถ้ำหรือโคนต้นไม้ก็จะไม่พอให้อาศัย
และถึงจะเป็นที่อาศัยได้บ้างก็ไม่สะดวก หรือผาสุก
เหมือนบ้านเรือนที่มนุษย์สร้างขึ้นได้ตามความต้องการนั้น ข้าว
และพืชผลทุกชนิดที่ใช้เป็นเครื่องบริโภค
ถ้ามนุษย์จะรอให้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ   โดยไม่มีการเพาะปลูกเก็บเกี่ยวเลย
ก็คงไม่พอที่จะให้มนุษย์บริโภค
และไม่รู้ว่าจะหาของที่เกิดขึ้นเองเหล่านั้นได้ที่ไหนบ้าง ความรู้ ความฉลาด
ถ้าจะรอให้เกิดเองโดยไม่ต้องเล่าเรียนศึกษา
ก็คะเนไม่ถูกว่าเมื่อไรจึงจะบังเอิญเกิดขึ้นเองได้
ทรัพย์สินเงินทองที่ชาวโลกพึงแสวงหาเป็นเครื่องเลี้ยงตน และครอบครัว
ถ้าบุคคลพากันนั่งนอนคอยให้เกิดเองโดยไม่ต้องทำการงาน หรือประกอบอาชีพอะไร
ก็ยากจะรู้ได้ว่าเมื่อไหร่จะถึงวันดีคืนดี
ซึ่งทรัพย์นั้นจะบังเอิญเกิดขึ้นเองได้
แต่ในขณะที่นั่งนอนคอยให้สิ่งทั้งหลายที่จำเป็นสำหรับชีวิตเกิดขึ้นเองนั้น
ความทุกข์ยากภัยพิบัติก็จะเข้ามาประจำแทนที่จนเหลือที่จะเอาตัวรอดได้แล้ว
เพราะฉะนั้น การหวังพึ่งสิ่งที่ต้องการซึ่งเกิดขึ้นเองโดยบังเอิญ
หรือโดยธรรมชาตินั้นจึงไม่ดีแน่ เรื่องความสุขก็เช่นเดียวกัน ท่านจำกัดความว่า
โยคสุข สุขเกิดแต่การประกอบกระทำ ก็เพื่อให้เป็นที่ตระหนักว่า
เมื่อต้องการสุขก็ต้องประกอบเหตุให้ถูก จะมัวรอให้เกิดเองโดยธรรมชาติ
ก็น่าจะต้องรอเปล่าโดยแท้ ยิ่งในทางธรรมปฏิบัติ
ตามปกติภูมิแห่งจิตใจของคนต่ำอยู่แล้วเพราะเครื่องเหนี่ยวรั้งชักจูงในทางต่ำมีอ
ยู่มาก ถ้าไม่อบรมจิตใจให้นิยมในความดีให้สูงขึ้นจากพื้นเดิมบ้างเลย
ก็จะเปรียบเหมือนคนจมอยู่ในหลุมโสโครก
ไม่พยุงตนหรือตะเกียกตะกายขึ้นจากหลุมนั้น
มัวรอให้เหตุบังเอิญดลบันดาลให้ขึ้นไปได้เองก็คงรอเปล่า
และต้องจมอยู่อย่างนั้นตลอดไปเมื่อได้พิจารณาถึงผล
คือความสุขชนิดที่บุคคลอาจควบคุมทำให้เกิดมีขึ้นได้เองฉะนี้แล้ว
ก็ควรย้อนไปพิจารณาถึงเหตุที่พึงประกอบต่อไปได้กล่าวแล้วในเบื้องต้นว่า
ท่านที่อดทนต่อความยากลำบาก ในยามลำบากและความรู้จักแก้ไข
 2 / 4

ข่าวประชาสัมพันธ์
Written by kosoi8
Wednesday, 29 October 2008 14:49 - Last Updated Wednesday, 29 October 2008 19:53
ไม่หลีกเลี่ยงความลำบากเป็นธรรมะส่วนเหตุที่เกิดสุขเช่นนั้นข้อที่ท่านสอนให้รู้
จักอดทนต่อความลำบากในยามลำบากนี้
ก็ด้วยมุ่งหมายที่จะให้บุคคลเป็นผู้มีน้ำใจเข้มแข็ง
ในการเผชิญความทุกข์ยากลำบากในโลกทั้งนี้เพราะความทุกข์ยากลำบาก
และอุปสรรคทั้งหลายเป็นของประจำโลก ซึ่งผู้เกิดมาทุกคนจะต้องประสบ แม้ใคร ๆ
จะไม่ชอบความทุกข์ยากลำบาก ความไม่ชอบนั้นจะช่วยให้ความทุกข์ยากลำบาก
เกรงกลัวหลบหนีไปก็หาไม่ ทั้งนี้เพราะความทุกข์ยากลำบากนั้น
ย่อมเกิดขึ้นจากเหตุหลายประการ บางอย่างเกิดขึ้นตามเหตุการณ์ของโลก
เช่นทุพภิกขภัย อุทกภัย วาตภัย และภัยสงคราม บางอย่างเกิดเพราะการกระทำของตนเอง
เช่นบุคคลบางคนผู้ต้องได้รับโทษเพราะความผิด บางอย่างเกิดจากการไม่ทำ
เช่นบุคคลบางคนผู้ต้องได้รับความลำบางเพราะเกียจคร้านไม่ทำการงานเลี้ยงชีวิต
บางอย่างเกิดเนื่องจากความเกิดของคน
เช่นโรคภัยไข้เจ็บความแก่เฒ่าทุพพลภาพพิกลพิการ ความลำบากทุกข์ยากดังกล่าวมานี้
 จะเห็นได้ทั่วไป ทั้งที่บุคคลอื่น และตัวเราเอง
ถ้าบุคคลไม่มีใจเข้มแข็งอดทนก็จะรู้สึกอึดอัดมองดูสิ่งแวดล้อมเต็มไปด้วยความทุก
ข์ร้อนมีใจห่อเหี่ยวเศร้าสลดไม่เป็นอันประกอบการงาน
ถ้าทนไม่ไหวก็ถึงกับบ่นคร่ำครวญถ้ายิ่งไปกว่านั้นก็จะถึงกับไม่อยากมีชีวิตอยู่เ
ป็นอันว่าความลำบากนั้นเกิดขึ้นชั้นหนึ่งแล้ว
บุคคลยังเที่ยวเก็บมาประมวลสุมไว้ในใจและระทมทุกข์อีกชั้นหนึ่ง
จึงกลายเป็นความทุกข์ยากลำบากถึงสองชั้น
ทางพระพุทธศาสนาสอนให้บุคคลมีความอดทนต่อความลำบากนั้น ๆ
โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผล เพราะถ้าไม่พิจารณา สักแต่ว่าทนไม่เฉย ๆ
ก็ดูไม่มีความหมายอะไร และทนไม่ได้จริงจัง สัตว์ต่างๆ เมื่อประสบความทุกข์ยาก
แม้จะไม่สามารถเยี่ยงมนุษย์ก็พยายามตะเกียกตะกายช่วยตัวเอง
เมื่อช่วยตัวเองไม่ได้ก็ต้องทนไปอย่างไม่รู้ว่าจะใช้ปัญญาสอนตนอย่างไร
เพราะมีความเจริญทางจิตใจน้อยกว่ามนุษย์ฉะนั้น
มนุษย์จึงควรอดทนโดยใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล เพื่อจะได้รู้จักอดทนอย่างมีความหมาย
 ในขณะเดียวกัน ก็จะได้ค้นหาต้นเหตุของความลำบากนั้น ๆ
แล้วคิดแก้ไขต่อไปด้วยถ้าบุคคลหัดอบรมใจให้มีความเข้มแข็งอดทนต่อความทุกข์ยากลำ
บากด้วยใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลแล้ว ก็จะรู้จักพึ่งตัวเอง
ไม่เป็นคนอ่อนแอคอยแต่จะเหลียวหาผู้ช่วยเหลืออยู่รอบด้าน
เมื่อรู้จักพึ่งตัวเองก็จะรู้จักค้นหาต้นเหตุแห่งความลำบาก แล้วแก้ไขให้ถูกทาง
เช่นถ้าประสบความลำบากเพราะไม่ทำมาหาเลี้ยงชีพ ก็จะได้คิดอ่านแก้ไข
ด้วยการลงมือทำการงานอาชีพอย่างจริงจัง ถ้าประสบความลำบากเพราะประพฤติชั่ว
ก็จะได้คิดกลับตัวทำความดีต่อไปใหม่ ถ้าประสบความลำบากเพราะขาดแคลน หรือภัยต่าง
ๆ ก็จะได้รู้จักประหยัด และคิดทำขึ้นเอง หรือแก้ไขด้วยอุบายอย่างอื่นเป็นต้น
ก็จะได้ชื่อว่ารู้จักอดทนอย่างมีเหตุผล และหาทางแก้ไขไปในตัวด้วยข้อที่ว่า
“ไม่หลีกเลี่ยงความลำบาก” มิได้หมายความว่า
ให้ยอมจมอยู่ในความลำบากนั้นโดยไม่คิดแก้ไข
แท้จริงความลำบากบางอย่างต้องแก้ด้วยความลำบากก็มีอย่างที่เรียกหนามยอกต้องใช้ห
นามบ่ง เช่นการเล่าเรียนศึกษา
ผู้เล่าเรียนจะต้องทนความลำบากเพื่อจะกันและแก้ความลำบาก อันเกิดจากความโง่เขลา
 เป็นเหตุกดตัวเองให้ตกต่ำในการดำรงชีวิต อนึ่ง
การที่จะแก้ความลำบากเพราะยากจนข้นแค้นเล่าก็จะต้องแก้ด้วยความหมั่นขยันทำการงา
น   อันเป็นความลำบากเหมือนกัน ยิ่งในการประพฤติธรรม
ก็จะต้องทนลำบากในการฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ ให้ห่างไกลจากความประพฤติชั่ว
 3 / 4

ข่าวประชาสัมพันธ์
Written by kosoi8
Wednesday, 29 October 2008 14:49 - Last Updated Wednesday, 29 October 2008 19:53
และอาสวกิเลสอันเป็นต้นเหตุแห่งความยากลำบากอย่างใหญ่หลวง
แต่ความลำบากที่ต้องทนไปก่อนเพื่อให้พ้นความลำบาก และประสบสุขภายหลังนี้
ย่อมเปรียบเหมือนยาขมซึ่งใช้บำบัดโรค
และทำความผาสุกให้เกิดขึ้นแก่ผู้มีโรคที่ทนขมในเวลากินได้
สาธุชนจึงไม่ควรเลี่ยงหนีความลำบากซึ่งจำเป็นต้องอดทนเพื่อใช้แก้ความลำบาก
เหมือนไม่กลัวยาขมซึ่งต้องกินเพื่อแก้โรคฉะนั้นผู้ที่เลี่ยงหนีความลำบากในการเล
่าเรียนศึกษา การประกอบอาชีพ หรือการประพฤติธรรมนั้น มีแต่จะตกต่ำเสื่อมทราม
หาความเจริญมิได้ ชื่อว่าทอดตนให้ต้องจมอยู่ในความทุกข์ยากลำบาก
อันจะเกิดแต่ความยากจน และความชั่วเป็นต้น ตลอดไป
แต่ถ้าผู้ใดอดทนต่อความลำบากที่เกิดขึ้นเพราะเหตุต่างๆ
แล้วคิดแก้ไขแม้จะต้องใช้ความลำบากแก้ความลำบากบ้าง ก็ไม่เลี่ยงหนีเช่นนี้
ย่อมจะได้รับความสุขเกิดแต่การประกอบ ซึ่งเป็นที่สุดแห่งความลำบาก
ชื่อว่าทำชีวิตของตนให้มีประโยชน์ ไม่เป็นคนมักง่าย และงมงาย
สามารถใช้พิจารณาเหตุผลแล้วช่วยเหลือตนเองให้พ้นความลำบากนั้นๆได้
ตามคำสั่งสอนของพระบรมศาสดา
จัดเป็นกัลยาณชนผู้ควรเป็นเนติแบบแผนที่ท่านทั้งหลายจะพึงเจริญรอยตาม
เพื่อให้ได้รับความสุขสวัสดีสิ้นกาลนาน
จากหนังสือ อริยธรรม ๑๐
   กลุ่มศรัทธาธรรม (เชียงใหม่)
พิมพ์   สุวิภา กลิ่นสุวรรณ์
 4 / 4